

När Tusen systrar stå

Anna Birgitta Eriksson

Kvinnorörelsen har inte gjort så mycket väsen av sig på sistone, men nu har man stuckit ut hakan. Liksom på 70-talet kommer inspirationen från USA: 1998 utkom *The feminist memoir project*. Voices from Women's Liberation, där 30 kvinnor skrev om sina minnen från det första engagemanget. I boken *Tusen systrar ställde krav. Minnen från 70-talets kvinnokamp* ingår 46 bidrag, varav två av män, skrivna av mer och mindre kända företrädare för 70-talets kvinnorörelse. Man skulle kunna tro, att det skulle vimla av upprepningar, men nej! Vissa saker dyker visserligen upp på flera ställen men skildras ur olika perspektiv. Många var t ex på ett seminarium hos Kvinnoligan i Lund där sex danska Rödstrumpor satt i diskussionspanel på scenen och stickade Hönsestrick (en form av mösterstickning i flera färger), många var också på sommarläger på Femö i Danmark, men några ingående berättelser däriifrån får vi inte.

De första 8-orna

träffades på Karin Westman Bergs könsrollsseminarium i Uppsala. De kom från olika miljöer men var välutbildade och hade påbörjat en yrkesbana. De flesta var gifta och hade barn. Plötsligt hade livet blivit ett problem. På jobbet förväntades de koka kaffe åt och diska efter sina manliga kollegor, det fanns inga daghemsplatser. Ett kollektivhus i Stockholmsförorten Hässelby blev räddningen för några. Någon hade en abort i Polen bakom sig (sådant var förbjudet i Sverige på den tiden). Frågorna var alltså givna, men det var ganska motvilligt de gick ut i offentligheten för att kämpa för något som de ansåg självklart: ett värdigt liv med arbete och barn – eller utan barn, smärtlindring vid förlossning och fri abort.

Reaktionerna lät inte vänta på sig. De bemöttes med hot och hån och blev anklagade för att vara manshatande, fula och oförmögna att

fånga en karl m.m. och – som det påpekas i förordet – rödstrumpa är fortfarande ett skällsord, åtminstone i vissa kretsar. Gunnel Granlid berättar om en episod i slutet på 70-talet där en elegant herre på Östermalm knackar på hennes rygg med sin käpp och säger: ”Fina damer har handväska – ryggpåse är Grupp 8”.

Hur som helst så måste det ha funnits ett uppdämt behov, för överallt strömmade kvinnor – och en del män – till de möten som anordnades. Några skriver om problem med just detta att man bara vällde in utan att anmäla sig (där det hade krävts). Grupper bildades, diskussionen

vågor gick höga och man läste. Oj, vad man läste! Det är en imponerande mängd böcker som redovisas i boken, men allra populärast var tydligen *Frihet, jämlikhet och systerskap* och *Kvinnor och sex*, bägge av Maud Hägg & Barbro Werkmäster. Det förefaller verkligen som om tusen blommor blommade – åtminstone i början.

Mina erfarenheter

Det här stämmer också med mina erfarenheter från Borås där vi i februari 1973 bildade Kvinnofront – Grupp 8. Västgötdemokraten skriver den 7 mars 1973 (inför internationella kinnodagen):

”Kvinnofront – Grupp 8 har bildats i Borås och det på initiativ av de till staden komna bibliotekshögskoleel everna.

För fjorton dagar sedan hade man sitt första officiella upprop och informationsmöte, dit inte mindre än 50 kvinnor kom. En tredjedel av dessa var visserligen bibliotekshögskoleelever men 2/3 var representanter för stadens ’egna’ kvinnor. Vid det mötet hann fyra

Detta verk är licensierat under Creative Commons Erkännande-Icke-kommersiell-Inga bearbetningar 2.5 Sverige licens. För att se en kopia av denna licens, besök <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/se/> Verket har publicerats i www.globalarkivet.se.

Ställde krav

studiecirklar bildas som nu pågår för fullt... ”

De åtta som drog igång det hela var alla bis:are och finns på bild: Lena Wester, Hervor Svenonius, Monica Serrander-Jansson, Annmari Rönnberg, undertecknad, Cecilia Bonning, Maud Ekman och Irene Wormell

Den 9 mars skriver Borås Tidning: *”Medlemmar ur Grupp 8 gick ut på stan med sandwichplakat som innehöll lokala siffror om kvinnans ställning på arbetsmarknaden och den politiska representationen. På Hulta-biblioteket visades en skärmställning om kvinnans situation i dagens samhälle.”*

Om detta finns dock inte rapporterat i *Tusen systrar ställde krav*, och det finns säkert mängder av andra aktioner som inte heller rapporteras där. Boken är långt ifrån heltäckande får vi veta i förordet, och på Facebook finns en sida där man kan gå in och fylla på med egna berättelser från den tidens kvinnorörelse. Gör det!

Feminism eller klasskamp?

Boken handlar inte om Grupp 8 även om bidragen från tidigare 8:or dominerar. Här skriver också representanter för bl a SKV, Arbetets Kvinnor, Fredrika Bremerförbundet och helt fristående, lokala grupper. Många av kvinnorna som anslöt sig hade ingen möteserfarenhet alls, och kanske var det därför som mötesformerna diskuterades så mycket. En kvinnogrupp var första steget där man byggde upp sitt självförtroende för att sedan gå vidare till annan politisk verksamhet. Andra kom från eller var med i någon annan av vänstergrupperna och hade med sig åsikter och kunskaper därifrån, och där stod som regel inte kvinnofrågorna högst i prioriteringsordningen. Mycket snart kom diskussionen om vilket som var viktigast, feminismen eller klasskampen, att stå i centrum. Där finns flera bidrag i boken som vittnar om stark influens från de danska Rödstrumporna som hade en klart feministisk och individualistisk inriktning, där partipolitiken lyste med sin frånvaro och mötesformerna var friare.

Många skriver intressanta och roliga självbiografier som förklarar deras engagemang, många har också tankar om vad 70-talets kvinnokamp åstadkommit och om framtiden. Vera Nilsson tycker att det är beklämmande att se ”hur obetydligt av allt det vi drömde om, är förverkligat: Sex timmars arbetsdag är en utopi, och beträffande kvinnors frigörelse från modediktaturen har pendeln slagit ut åt motsatt håll... Vårdnadsbidraget förför, särskilt befolkningen i invandratäta förorter, till att hålla barnen hemma”. Hon undrar hur det blivit så och hur lång tid det tar till nästa vändning?

Gunilla Nordenfors är mer optimistisk: ”På 80-talet dödförklarades kvinnorörelsen. På slutet av 90-talet blev alla feminist. Nu är det återigen fullt att vara feminist och åter sägs det att kvinnokampen dött. Men icke! Varje termin börjar ett 30-tal nya unga kvinnor i våra studiecirklar.”

Till sist ett citat av Inga-Lisa Sangregorio:

”Det vi kämpade för var inte jämställdhet mellan män och kvinnor på det nuvarande samhällets villkor utan frigörelse. Så här står det i Grupp 8:s programförklaring:

Vi vill ha ett samhälle där arbetet är en rättighet, barnen allas angelägenhet, hushållsarbetet gemensamt, sexualiteten befriad och ingen människa förtryckt eller utnyttjad.”

Hon konstaterar att det är en bit kvar.